

АННОТАЦИЯ

**диссертации на соискание ученой степени доктора философии (PhD)
по специальности 6D050700-Менеджмент**

АБЕЛЬДАНОВА АЙГЕРИМ БАХЫТЖАНОВНА

«Основные направления совершенствования системы инновационного менеджмента в организации»

Актуальность темы исследования. В настоящее время мировая экономика находится в состоянии кризиса, что сопровождается снижением роста, замедлением инновационного развития. Данные условия требуют переосмыслить и оценить возможности развития системы управления инновационными процессами. Создание экономики инновационного типа связано с развитием научно-технологической сферы, широкой государственной поддержкой опережающего развития науки и образования, внедрения научно-технических результатов; формированием современного инновационного пространства и инновационно-ориентированных институтов. Инновационная деятельность становится фактором, трансформирующим содержание и качество экономического роста, основой технологического прорыва при взаимодействии науки, конструкторско-технологической базы, предприятий реального сектора, венчурного капитала и других институтов государственной индустриально-инновационной политики. Это зависит как от потенциала разработок научных учреждений, венчурных фирм, предприятий, готовности финансовых институтов к преобразованиям, так и от механизма реализации политики создания инновационной системы Казахстана.

В экономике Казахстана возрастают требования к формированию наиболее эффективного функционирования железнодорожного транспорта. При этом обеспечение эффективного управления инновационными процессами становится одной из важнейших и многоплановых проблем, которая выходит далеко за рамки собственно железнодорожного транспорта.

В ближайшее время предстоит решать задачи по дальнейшему повышению эффективности и качества перевозок грузов, привлечению транзитных грузопотоков на территорию РК по международным транспортным коридорам. В современных условиях развития железнодорожного транспорта с целью формирования международных трансконтинентальных маршрутов происходят важные процессы его интеграции в мировую транспортную систему. Для этого необходимо разрабатывать оптимальные схемы железных дорог РК, позволяющие увеличить скорость доставки грузов и пассажиров, сократить расстояние перевозки, развить транзитный потенциал и повысить конкурентоспособность железнодорожного транспорта. Важным является реконструкция транспортной системы, строительство новых стремящихся

линий, модернизация подвижного состава. Реализация стратегии развития железнодорожного транспорта на базе среднесрочной инвестиционной программы, инновационных проектов, развития венчурного бизнеса позволит выйти на новые рубежи перевозочного процесса и поднять эксплуатацию, ремонт подвижного состава на качественно новый уровень.

Актуальность темы исследования определена необходимостью изучения проблем повышения экономической эффективности инновационных проектов на железнодорожном транспорте, направленных на формирование и внедрение современных технологий управления инновационными процессами.

Целью диссертационной работы является исследование проблем совершенствования инновационного менеджмента и разработка научно-практических рекомендаций по оптимизации системы управления инновационной деятельностью организации на основе развития венчурного бизнеса.

Задачами исследования являются следующие:

- изучить и обобщить современные теоретико-методологические подходы к определению и оценке инновационного менеджмента;
- проанализировать подходы к стратегическому управлению инновационными процессами организации;
- выявить особенности функционирования венчурного бизнеса и финансирования инновационных проектов в Казахстане;
- исследовать формы государственной поддержки инновационной деятельности организаций, обеспечивающих развитие и функционирование железнодорожного транспорта, в Казахстане;
- определить методические подходы по использованию венчурных бизнес-планов развития;
- разработать рекомендации по повышению эффективности развития инновационного бизнеса на предприятиях железнодорожного транспорта.

Объектом исследования являются предприятия железнодорожного транспорта Республики Казахстан.

Предметом исследования являются организационно-экономические отношения обеспечения управления инновационной деятельностью организаций железнодорожного транспорта республики.

Методы исследования. В ходе исследования использовались общенаучные методы – принцип диалектической логики исследования, метод системного, сравнительного анализа, методы классификации, экспертных оценок, логической структуризации, группировок и экономико-статистического моделирования.

Научная новизна диссертационного исследования заключается в следующих научных положениях и результатах:

- дополнены и обоснованы содержание, сущность понятий «инновации» и «венчурный капитал», составляющие основу теории управления инновационной деятельностью;

- предложен алгоритм моделирования инновационных рисков на основе метода имитационного моделирования;
- предложен механизм управления инновационным развитием предприятий железнодорожного транспорта;
- разработана модель управления инновационной транспортной организацией;
- определены цели, основные направления и критерии оценки венчурного финансирования для предприятий железнодорожного транспорта.

Основные положения диссертационного исследования, выносимые на защиту:

- авторское видение понятий «инновации» и «венчурный капитал», что дало возможность разработать модель управления инновациями для АО НК КТЖ;
- алгоритм моделирования инновационных рисков, разработанный с применением метода имитационного моделирования;
- механизм управления инновационным развитием предприятий железнодорожного транспорта, разработанный на основе системного подхода и который дает возможность наиболее полно использовать преимущества инновационного и инвестиционного менеджмента;
- модель управления инновационными изменениями в транспортной организации, учитывающая воздействие факторов внешней и внутренней среды;
- система оценки эффективности венчурных инвестиций, которая более точно определит целесообразность инвестиций.

Теоретическая значимость исследования состоит в том, что его результаты представляют интерес для государственных органов и негосударственных институтов, организаций транспортного комплекса РК при решении проблем повышения эффективности инновационных процессов на предприятиях железнодорожного транспорта. Материалы проведенных исследований могут быть использованы вузами в учебном процессе при изучении дисциплин Инновационный менеджмент, Управление проектами, Инвестиционный менеджмент, Риск менеджмент и др.

Практическая значимость. Разработанные автором практические рекомендации направлены на решение экономических и организационных проблем посредством использования системы управления инновационными процессами и венчурным финансированием. Предложенные автором рекомендации по совершенствованию системы управления инновационной деятельностью позволят повысить эффективность транспортной системы РК. Отдельные положения, выводы, предложения и практические рекомендации, содержащиеся в диссертационном исследовании носят прикладной характер и могут быть использованы транспортными предприятиями РК для подготовки и реализации инновационных проектов. Полученные результаты могут быть использованы в практической реализации Государственной программы развития железнодорожного машиностроения на 2014-2019 годы,

для разработки комплексного плана развития железнодорожного транспорта, нацеленного на инновационный подход и использование венчурного капитала.

**«Менеджмент - 6D05000» мамандығы бойынша философия докторы
ғылыми дәрежесіне талаптанушы (PhD)
Абельданова Айгерим Бақытжанқызының
«Ұйымда инновациялық менеджмент жүйесін жітілдірудің негізгі
бағыттары» диссертациясының
ТҰЖЫРЫМЫ**

Диссертациялық зерттеудің көкейтестілігі. Қазіргі уақытта әлемдік экономика дағдарыс жағдайында тұр, сондықтан өсімнің төмендеуімен, инновациялық дамудың баяулауымен қатар жүріп келе жатыр. Осы жағдайлар инновациялық процестерді басқару жүйесін дамытудың мүмкіндіктерін қайтадан мәндетіру мен бағалауды қажет етеді. Инновациялық типтегі экономиканы құру ғылыми-технологиялық саланың дамуымен, ғылым мен білімнің озық дамуын кеңінен мемлекеттік қолдауды, ғылыми-техникалық нәтижелерді ендіруді; заманауи инновациялық кеңістік пен инновациялық-бағдарланған институттарды қалыптастыруды талап етеді. Инновациялық іс-әрекет экономикалық өсімнің құрамы мен сапасын трансформациялайтын факторға айналып, ғылымның, конструкторлық-технологиялық базаның, нақты сектор кәсіпорындарының, венчурлық капиталдың және мемлекеттік индустриалдық-инновациялық саясаттың басқа институттарының өзара әрекеттесуіндегі негіз болады. Бұл ғылыми мекемелердің, венчурлық фирмалардың, кәсіпорындардың әзірлемелерінің әлеуетіне, қаржылық институттардың өзгерістерге дайындығына, сонымен қатар, Қазақстанның инновациялық жүйесін қалыптастыру саясатын іске асыру механизміне байланысты.

Қазақстанның экономикасында теміржол көлігінің едәуір тиімді қызметін қалыптастырудың талаптары артып келе жатыр. Осы ретте инновациялық процестерді тиімді басқаруды қамтамасыз ету теміржол көлігінің шеңберінен тыс шығып кететін маңызды да көпжоспарлы мәселелердің біріне айналып отыр.

Жақын уақыттарда жүктерді тасымалдаудың тиімділігі мен сапасын ары қарай арттыру, ҚР территориясына халықаралық көлік дәлізі бойынша транзитті жүк ағынын тарту жөніндегі мәселелерді шешу міндеті тұр. Теміржолды дамытудың заманауи жағдайларда халықаралық трансконтиненталды маршруттарды қалыптастыру мақсатында әлемдік көлік жүйесіне ынтымақтасудың маңызды процестері жүріп жатыр. Ол үшін ҚР-ң жүктер мен жолаушыларды тасымалдау жылдамығын қамтамасыз ететін, тасымал қашықтығын қысқартуға, транзиттік әлеуетті дамытып, теміржол көлігінің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік беретін темір жолдардың тиімді сызбаларын әзірлеу керек. Көлік жүйесін реконструкциялау, жаңа өрлейтін желілердің салу, жылжымалы құрамды жаңғырту маңызды болып табылады. Ортамерзімдік инвестициялық бағдарлама, инновациялық жобалар, венчурлы бизнесті дамыту негізінде теміржол көлігінің даму стратегиясын жүзеге асыру тасымалдау процесінің

жаңа белестерінен асуға және жылжымалы құрамның эксплуатациямен жөндеу жұмыстарын сапалы жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі теміржол көлігіндегі инновациялық процестерді басқарудың заманауи технологияларын қалыптастыру мен ендіруге бағытталған инновациялық жобалардың экономикалық тиімділігін арттыру мәселелерін зерттеу қажеттілігімен анықталып отыр.

Диссертациялық жұмыстың мақсаты венчурлы бизнесті дамыту негізінде ұйымның инновациялық іс-әрекетін басқару жүйесін оңтайландыру жөніндегі инновациялық менеджментті жетілдіру мен ғылыми-тәжірибиелік ұсыныстарды әзірлеу.

Зерттеудің міндеттері келесілер болып табылады:

- инновациялық менеджментті анықтау мен бағалаудың заманауи теориялық-әдістемелік тәсілдерін зерделеу және жалпылау;
- ұйымның инновациялық процестерін стратегиялық басқарудың тәсілдерін талдау;
- Қазақстандағы венчурлық бизнестің қызмет етуі мен инновациялық жобаларды қаржыландырудың ерекшеліктерін анықтау;
- Қазақстандағы теміржол көлігінің дамуы мен қызмет етуін қамтамасыз ететін ұйымның инновациялық қимыл-әрекетін мемлекеттік қолдаудың формаларын зерттеу;
- дамудың венчурлық бизнес-жоспарларын пайдалану жөніндегі әдістемелік тәсілдерін анықтау;
- теміржол көлігі кәсіпорындарында инновациялық бизнесті дамытудың тиімділігін арттыру жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу.

Зерттеу объектісі Қазақстан Республикасының теміржол көлігі кәсіпорындары болып табылады.

Зерттеудің пәні республиканың теміржол көлігі ұйымдарының инновациялық қимыл-әрекетінің басқарудың қамтамасыз етудің ұйымдық-экономикалық құралдары болып табылады.

Зерттеу әдістері. Зерттеу барысында жалпы ғылыми әдістер пайдаланылды – зерттеудің диалектикалық логикасы қағидасы, жүйелік, салыстырмалы талдау әдістері, жіктеу сараптамалық бағалау, логикалық құрылымдау, топтастыру және экономикалық-статистикалық модельдеу әдістері.

Диссертациялық зерттеудің ғылыми жаңалығы келесі ғылыми еределер мен нәтижелерге негізделді:

- инновациялық іс-әрекетті басқару теориясының негізін құрайтын «инновация» және «венчурлық капитал» ұғымдарының мазмұны мен маңыздылығы толықтырылды және негізделді;
- Имитациялық модельдеу әдісінің негізінде инновациялық тәуекелдерді модельдеу алгоритмі ұсынылды;
- Теміржол көлігі кәсіпорындарының инновациялық дамуын басқарудың механизмі ұсынылды, инновациялық көлік ұйымын басқару моделі әзірленді;
- Теміржол көлігі кәсіпорындары үшін венчурлық қаржыландырудың мақсаттары, негізгі бағыттары және бағалау критерийлері анықталды;

кешенді тәсілдің негізінде венчурлық инвестициялардың тиімділігін бағалаудың жүйесі әзірленді.

Диссертациялық жұмыстың қорғауға шығарылатын негізгі ережелері:

– «инновация» және «венчурлық капитал» түсініктеріне авторлық көзқарас берілген;

– Имитациялық модельдеу әдісін пайдалана отырып жүргізілген зерттеудің негізінде инновациялық тәуекелдерді модельдеудің алгоритмі әзірленді;

– Теміржол көлігі кәсіпорындарының инновациялық дамуын басқару механизмінің авторлық жолы ұсынылды;

– Инновациялық өзгерістерді басқару моделі әзірленді;

– Теміржол көлігі кәсіпорындарын венчурлық қаржыландырудың сипаттамалары анықталды; венчурлық инвестициялардың тиімділігін бағалаудың ұсынылып отырған жүйесі инвестициялардың мақсатталығын біршама дәлірек анықтауға мүмкіндік береді.

Зерттеудің теориялық маңыздылығы сол, оның нәтижелері мемлекеттік органдар мен мемлекеттік емес институттар, ҚР көлік кешені ұйымдары үшін теміржол көлігі кәсіпорындарындағы инновациялық процестердің тиімділігін арттыру мәселелерін шешуде қызығушылық тудырады. Жүргізілген зерттеулердің материалдары ЖОО-да Инновациялық менеджмент, Жобаларды басқару, Инвестициялық менеджмент, Менеджмент тәуекелі және басқа пәндерді оқу кезінде пайдаланса болады.

Тәжірибиелік маңыздылық. Автор әзірлеген тәжірибиелік ұсыныстар инновациялық процестер мен венчурлық қаржыландыруды басқару жүйелерін пайдалану арқылы экономикалық және ұйымдық мәселелерді шешуге бағытталған. Автор ұсынған инновациялық іс-әрекетті басқаруды жүйесін жетілдіру жөніндегі ұсыныстар ҚР көлік жүйесінің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Диссертациялық зерттеудегі жекелеген ережелер, ұсыныстар, тәжірибиелік кеңестер қолданбалы сипатқа ие және РҚ көлік кәсіпорындарында инновациялық жобаларды даярлау мен іске асыру үшін пайдалануға болады. Алынған нәтижелерді 2014-2019 жылдарға арналаған теміржол машина жасаудың Мемлекеттік бағдарламаларын тәжірибие жүзінде іске асыруда, инновациялық тәсіл мен венчурлық капиталды пайдалануға бағытталған теміржол көлігін дамытудың кешенді жоспарын әзірлеуде пайдалануға болады.

ABSTRACT

Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy (PhD)

in the area “6D050700 – Management”

by Abeldanova Aigerim Bahytzhanovna

“The main directions of improvement of the system of innovation management in the organization”

Relevance of the topic of thesis research. At present, the world economy is in crisis, accompanied by a decline in growth and slowdown of innovation development. The given conditions require rethinking and evaluating the possibilities to develop the system of management of innovation processes. Creating of innovative economy is associated with the development of scientific and technological sphere, broad governmental support for the advanced development of science and education, the implementation of scientific and technical achievements, the formation of modern innovative space and modern innovation-focused institutions. Innovation activity is becoming a factor, transforming the content and quality of economic growth, the basis of a technological breakthrough in the interaction of science, engineering and technology base, the real sector, venture capital firms and other institutions of state industrial and innovation policy. It depends on the potential of scientific institutions' developments, venture capital firms, enterprises, readiness of financial institutions to the transformations, as well as on the mechanism of implementing the policy of creating an innovative system of Kazakhstan.

There are increasing requirements in the Kazakhstan economy for the formation of the most effective functioning of the railway transport. At the same time ensuring the effective management of innovation processes has become one of the most important and multifaceted problem that actually goes far beyond the railway transport.

In the near future there are issues to solve on further improvement of the efficiency and quality of cargo, attracting transit cargo flows into the territory of the Republic of Kazakhstan through international transport corridors. There are important processes of integration into the global transport system under present conditions of railway transport development aiming to create international transcontinental routes. To achieve that it is necessary to develop optimal schemes of railways in Kazakhstan that will allow increasing the speed of delivery of goods and passengers, reducing the distance of transportation, developing transit potential and improving the competitiveness of the railway transport. The important things are the reconstruction of the transport system, construction of new lines and modernization of rolling stock. The implementation of development strategy of the railway transport on the basis of medium-term investment program, innovative projects, development of venture business will allow reaching new frontiers of the transportation process and lift maintenance, repair of rolling stock to a new level.

The relevance of the research topic is defined by the need to study the problems in the improvement of economic efficiency of innovative projects in the

railway sector designed for creation and implementation of modern technologies of management of innovation processes.

The purpose of this research is to study the problems of improvement of the innovation management and develop the scientific and practical recommendations for optimization of the system of innovation management within organization on the example of venture business.

The objectives of the research are as follows:

- examine and summarize the current theoretical and methodological approaches defining and evaluating innovation management;
- analyze approaches to strategic management of innovation processes of the organization;
- reveal features of the functioning of venture business and financing of innovative projects in Kazakhstan;
- explore the forms of state support of innovative activity of organizations providing development and functioning of railway transport in Kazakhstan;
- define the methodical approaches on the use of venture business development plans;
- develop recommendations for improving the efficiency of development of innovative business for the enterprises of railway transport.

The object of research are the enterprises of railway transport of the Republic of Kazakhstan.

The subject of research is the organizational and economic tools ensuring of the management of innovative activity within the enterprises of railway transport of the country.

Research methods: There were used general scientific methods in the research - the principle of dialectical logic of research, the method of systematic, comparative analysis, classification methods, expert assessments, logical structuring, grouping and economic and statistical modeling.

The scientific novelty of the research: of the dissertation research lies in the following scientific statements and results:

- contents and essence of the concepts of "innovation" and "venture capital", forming the basis of the theory of innovation management, were supplemented and substantiated;
- algorithm of modeling of innovation risks based on the method of simulation was proposed;
- the mechanism of management of innovative development of railway transport was suggested;
- the model of management of innovative transport enterprises was developed;
- goals, guidelines and criteria for evaluation of venture financing for railway transport were defined, a system of assessing the effectiveness of venture capital investments was developed based on an integrated approach.

The arguments to be defended:

- the author's vision of the concepts of "innovation" and "venture capital";
- the algorithm of modeling of innovation risks developed in the research using the method of simulation modeling;
- the author's approach to the formation of mechanism of innovative development of railway transport enterprises along with the developed model of management of innovative changes;
- characteristics for assessment of the venture financing of the enterprises of railway transport; proposed system of evaluation of the effectiveness of the venture capital investments will more accurately determine the feasibility of investments.

The theoretical significance of the research is that the results are of interest of governmental bodies and non-governmental institutions and organizations of the transport complex of Kazakhstan in solving problems in the improvement of efficiency of innovative processes at the enterprises of railway transport. The research materials can be used in the educational process of higher educational institutions in the study of Innovation Management, Project Management, Investment Management, Risk Management subjects and others.

The practical significance. Practical recommendations designed by author are aimed at addressing the economic and organizational problems through the use of innovative process management and venture financing. The recommendations proposed by the authors for the improvement of management of innovative activity will allow increasing the efficiency of the transport system of the Republic of Kazakhstan. Certain provisions, conclusions, suggestions and practical recommendations contained in the dissertation research are of applied nature and may be used by transport enterprises of Kazakhstan to prepare and implement innovative projects. The results obtained may be used in the practical implementation of the State program of development of railway engineering in the 2014-2019 years, to develop a comprehensive plan for the development of railway transport, aimed at innovation approach and the use of venture capital.